

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 14 maj 1904, kl. 7,30 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändringar i § 13, mom. 1, § 15 och § 20 riksdagsordningen.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 53, hvilken blifvit till konstitutionsutskottet hänvisad, har herr *Fredrik Pettersson* hemställt, att Riksdagen behagade såsom hvilande i grundlagsenlig ordning för sin del antaga sådana förändringar i § 13, mom. 1, § 15 och § 20 riksdagsordningen, att valperioden till Andra Kammaren utsträckes till fem år.

Till stöd för sitt berörda förslag har motionären anført följande:

»Vid skilda tillfällen hafva inom Riksdagen framställts förslag om olika åtgärder, ägnade att främja en jämnare handläggning af riksdagsärendena. Man har sålunda nyligen genomfört åtskilliga förenklingar i afseende på formerna för Riksdagens öppnande och riksdagsarbetets konstituering; andra förändringar hafva föreslagits i syfte att förbättra metoderna för riksdagsärendenas förberedande behandling. Grundtanken har i båda dessa hänseenden varit samma princip, som i vår tid alltmör börjat tränga sig igenom både i fråga om vår statsförvaltning och annorstädes, den nämligen, att man med förhandenvarande arbetskrafter alltid bör sträfva efter att ernå bästa möjliga arbetsprodukt.

Dylika sträfvanden på riksdagslivets område synas emellertid icke behöfva inskränkas blott till sådana reformer, som åsyfta förenklingar i arbetet under hvarje *enskildt* riksmöte såsom sådant, utan böra äfven rikta sig på åtgärder, som afse att åvägabringa effektivare resultat af

det samlade riksdagsarbetet under en följd af riksdagar. I detta hänseende framträder, bland annat, frågan om en förlängning af funktions-tiden för Andra Kammarens ledamöter.

För närvarande är det en känd sak, att valperiodens andra riksdag brukar anses utmärka sig för det jämnaste och i stort sedt mest resultatrika riksdagsarbetet. Anledningarna härtill äro lätt funna. Under den första riksdagen i en valperiod förflyter alltid åtskillig tid, innan de nyvalde riksdagsmännen hunnit fullständigt sätta sig in i riksdagsarbetets teknik och göra sig förtrogna med den mängd olikartade spörsmål, som en Riksdag plägar hafva att handlägga. Deras eget deltagande i arbetet kan sålunda icke blifva så effektivt och ingripande som de mera erfarne kammarledamöternas, och hela arbetet kan i följd däraf icke drifvas med fullt utnyttjande af verkligen befintliga arbetskrafter. Under valperiodens sista riksdag åter plägar ej sällan en hel del frågor samla sig, hvilkas behandling före valperiodens slut på olika håll anses önskvärd, men hvilka tillsammans med öfriga, löpande göromål ofta bilda en så stor arbetsbörda, att den lätt förrycker riksdagsarbetets lugna och jämna gång.

Utsträcktes däremot valperioden, så skulle dessa olägenheter i väsentlig mån minskas redan därigenom, att de icke så ofta återkomme; och tillika skulle efter en dylik åtgärd Riksdagen äga visshet att i större utsträckning än hittills få tillgodogöra sig den vidgade erfarenhet, som redan ett par års deltagande i riksdagsarbetet obestriddigen skänker representanten. Samarbetet inom olika grupper af representanter och, eventuellt, mellan sådana grupper skulle också tvifvelsutan kunna göras mera fruktbringande i den mån det kunde sträckas ut öfver en något längre tid, utan den störande inverkan, som tätare personombyten måste framkalla.

En jämförelse med motsvarande utländska förhållanden visar också, att man därstädes i regel bättre än hos oss söker tillgodogöra sig de en gång valde riksdagsmännens arbetsduglighet. Valperioden till den del af representationen, som motsvarar vår Andra Kammare, är nämligen i flertalet utländska stater längre än den hos oss för närvarande gällande. En tre-årig valperiod förekommer sålunda, utom hos oss, endast i Norge, Danmark och Schweiz, under det däremot fyra-årig valperiod är stipulerad i till exempel Baden, Holland, Belgien, Frankrike och Portugal, och fem år gälla såsom valperiod i Preussen, Tyska riket, Spanien, Italien och Ungern. I Österrike, Sachsen och Bayern samt vissa andra tyska stater ske valen för en tid af sex år, i Storbritannien och Irland underhuset som bekant för *sjö*. Härvid

är dessutom att märka, att i vissa af nu nämnda stater man äfven på sådant sätt sökt bevara kontinuiteten i riksdagsarbetet, att den folkvalda kammaren icke på en gång helt och hållet förnyas, utan omvalen verkställas successive hvart annat eller hvart tredje år; så i Baden, Belgien och Sachsen. Särskildt betecknande är jämväl, att den längre valperioden flerstädes tillkommit just i senare tid på grund af förut vunna erfarenheter; både i Ungern, Tyska riket och Preussen var den nämligen ursprungligen tre år, men ändrades, respektive åren 1886, 1888 och 1893, till fem år.

De anförda skälen torde till fullo motivera ett förslag om förlängning af valperioden för Riksdagens Andra Kammare. Ännu kraftigare måste emellertid, synes det, önskvärldheten däraf framträda, därest ett förslag om införande af proportionella val blefve godkänt. Å ena sidan är nämligen hela denna valprocedur, som bekant, långt mera utvecklade än den nuvarande och kräfver i följd däraf för sin tillämpning betydligt längre tid och vida större apparat. Den förutsätter jämväl en mycket mera utvecklad partiorganisation, än som för närvarande är till finnas inom vårt politiska lif, och kommer äfven af denna grund att taga de intresserade valmännens personliga krafter långt mera i anspråk. En valrörelse med proportionella val kommer sålunda att blifva vida mera arbetsam och tidsödande än nuvarande valmetoder och alltså för hvarje gång i betydligt högre grad än hittills öfver hela landet medföra vissa afbrott och rubbningar i det eljest pågående arbetet inom olika näringsgrenar, afbrott, hvilka icke utan tvingande skäl alltför ofta synas böra upprepas. Å andra sidan förväntas också den proportionella valmetoden komma att mera än nuvarande valsätt medverka till att göra representationen till ett troget uttryck för *samtliga* inom landet befintliga politiska meningsgrupper, hvar och en i förhållande till dess verkliga styrka, och sålunda äfven från denna synpunkt en omjustering af valresultatet icke så snart behöfva anses önskelig.»

Därjämte har motionären anhållit, att den närmare formuleringen af förevarande paragrafer måtte verkställas af konstitutionsutskottet, enär paragrafernas ordalydelse i öfrigt kunde röna inflytande af utskottets behandling af de förslag till förändringar i dessa grundlagsstadganden, som redan förut vore till Riksdagen framställda.

Utskottet har ej kunnat finna den föreslagna förändringen påkallad. Stadgandet om den för Andra Kammaren nu gällande 3-åriga valperioden, hvarmed åsyftats att bereda valmännen tillfälle att genom valen gifva till känna sin uppfattning i på dagordningen stående politiska frågor, är efter utskottets förmenande väl grundadt och har äfven visat sig på ett tillfredsställande sätt motsvara det därmed afsedda ändamålet. Och då, enligt utskottets förmenande, denna kortare valperiod icke medfört några olägenheter vare sig med hänsyn till riksdagsarbetet eller eljest, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 maj 1904.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservationer:

af herrar friherre *Alströmer, Behm, Berg, Lars, Nyström, Carl Berg, Gustaf B., Falk*, friherre *Rappe* och *Sandwall*;

af herr *Blomberg*.

Herrar *Moberg, Berg, Gustaf Axel*, och *Trygger* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Herr *Carlson* har anhållit om anteckning å utlåtandet därom, att han till följd af ledamotskap i särskildt utskott varit förhindrad att deltaga i ärendets behandling.
